

Rippl-Rónai József (1861-1927)

Női arckép

Olaj, vászon, 41x31,5

Jelzés nélkül

A hátoldalon a vakkereten Rippl-Rónai kézírása: „Párisban festettem Rippl-Rónai 1887”

Kiállítva:

- BÁV 32. aukció, 1973. december, 267. tétel.
- Magyar Nemzeti Galéria.
Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása.
1998. március 12 - szeptember 6.

Reprodukálva:

- Magyar Nemzeti Galéria. Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása. 1998.
Kiállítási katalógus. 210-11. oldal.
- Bernáth Mária: Rippl-Rónai József. Szemimpex Kiadó, Budapest, 1998.

Proveniencia:

- Egykor a Rácz-gyűjteményben

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft

Rippl-Rónai József: Putakíné arcképe, 1892.

Három évszám - 1887, 1889, 1892 - tudományos jelentőségű datálási vita

Ez az olajfestékkel vékonyan felvitt finom női profilportré a mester fekete korszakának nyitányát jelzi. 1998-ban a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményes Rippl-Rónai kiállításán az egyik legkorábbi olajfestményként szerepelt. Keletkezésének idejével kapcsolatban, érdekes módon, három évszámot is meg kell, hogy említsünk.

Az első az 1887-es év, amelyet Rippl-Rónai jelölt meg a vakkereten. Ez azonban, bármilyen furcsa, nem ad biztos támpontot. Rippl-Rónai utólagosan datált franciaországi vásznaival kapcsolatban körültekintően kell eljárunk, ugyanis, ahogy ez 1911-es *Emlékezései*-ből is kitűnik, munkáit előszeretettel datálja előre. Lázás évek voltak ezek a párizsi művészeti életben, és a visszaemlékező Rippl-Rónai számára fontos volt, hogy eredetiségét hangsúlyozza. A kutatók e kép esetében egyetértenek abban, hogy az 1887-es év túl korai, hiszen ebben az évben még hagyományosabb modorú zsánerképeket festett.

A monográfus Bernáth Mária a portrét 1889-ből származónak tartja, és monográfiájában a *Nő fehérpettyes ruhában*-nal együtt említi, példaként Rippl-Rónai Munkácsy mellett kialakult korai zsánerképinek stílusától való eltávolodására. A kiállítási katalógus-tanulmány szerzője, Bellák Gábor 1891 körüli műnek véli. Datálását divattörténeti érvekkel támasztja alá: kutatásai szerint a nő nyakában lévő szőrme boa és az általa viselt tollakkal díszített, lapos kalap csak 1890-től jön divatba.

Rippl és Munkácsy

Miért is lényeges ez a néhány év? A datálási viták mögött Munkácsy és a segédjeként dolgozó Rippl-Rónai viszonyának kérdése áll. Az utóbbi évek kutatásainak eredménye, hogy megváltozott, árnyalódott kapcsolatuk alakulásáról alkotott képünk: Rippl-Rónai szakítása Munkácsyval és a Munkácsy féle zsánerpiktúrával korántsem volt olyan drámai, amint azt eddig, *Emlékezései* alapján feltételeztük.

Csernitzky Mária az általa 1892-re datált *Nő fehérpettyes ruhában* kapcsán fejti ki kutatásainak eredményét: „Késztelen azonban, hogy 1890 és 1892 között zajlott le az az önállósodási folyamat, mely *Emlékezéseiben*, illetve inkább a későbbi interpretációk során drámai színezetet nyert, de valójában hosszabb ideig tartó és szervezettebb fejlődés eredménye lehetett, sokirányú érdeklődéssel és kísérletezéssel.” (Csernitzky Mária, MNG katalógus, 214.o.) Bernáth 1998-ban megjelent monográfiájában így fogalmaz: Rippl-Rónai „Még kb. 1891-ig igénybe veszi azt a nem lebecsülhető anyagi biztonyságot nyújtó lehetőséget, hogy Munkácsy közelében dolgozzon, másolhatja az ő képeit;...Legalább két éven keresztül, 1889-91 között folyik ez a jól megérthető kettős játék, mindmáig datálási problémákat és szakmai vitákat gerjesztve.”

Női portrék a fekete korszakból - a profil

Franciaországban festett női portréi között számos főművet találunk. Modelljeinek beállításánál Rippl-Rónai előszeretettel tér vissza a síkrekreációra csábító tökéletes oldalnézethez, például *Piátsekkné arcképe* (1892), *Andrássy Tivadarné arcképe* (1896), *Cléo de Mérode* rokona (1901). Ennek a sornak a legelején áll tárgyalt művünk. Legközelebbi rokona *Putakíné arcképe* 1892-ből. Színvilágát alapvetően a sötét-világos kontraszt jellemzi, ám ezen belül finom megkülönböztetésekkel van teli. Egész más karaktert kap például a két világos folt, az arc aprólékosan bőrszíne és a ruha hideg zöldes ragyogása. Hasonló érzékenységgel válik el a kalap feketéje a nő fürtjeinek színgazdag sötétjétől. Ahogy ez az 1890-es években készült portréira jellemző, az olajfestéket finom, vékony rétegben viszi fel Rippl-Rónai. E mű magán viseli a későbbi profilos, redukált színvilágú kompozíciók merészségének ígéretét. Eközben az a meghatóan finom és igényes festésmód jellemzi, amellyel a nagy ambíciójú fiatal mester, Munkácsytól eltávolodva, mesterségbeli tudását élénk tárja.

Andorka Júlia

